

Pienten lasten kielitaidon arviointi

Kieliparlamentti 20.4.2023

Maria Tyrer

TURUN
YLIOPISTO

Esityksen rakenne

- Miksi pienten lasten kielitaitoa tulisi arvioida?
- KieliPeda monikielisen lapsen kielitaidon kehittymisen seurantamenetelmänä
- Kysymyksiä ja keskusteltavaa

Miksi pienten lasten kielitaitoa tulisi arvioida?

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa eli KieliPeda-työväline

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- OSIO 1: Kielitietoisen oppimisympäristön arviointi
- OSIO 2: Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu
- OSIO 3: Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa
HELPEÄ-TYÖVÄLINE

Osio 1
Kielitietoisen oppimisympäristön arviointi

Osio 2
Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu

Osio 3
Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

Kielitietoisuus
Kielitietoisuus on tietoa ja taitoja, jotka auttavat ihmistä ymmärtämään ja käyttämään kieltä. Kielitietoisuus on osa kulttuurista osaamista ja se liittyy kielen oppimiseen, kielien oppimiseen ja kielien käyttöön. Kielitietoisuus on osa kulttuurista osaamista ja se liittyy kielen oppimiseen, kielien oppimiseen ja kielien käyttöön.

Kielen ymmärrys
Kielen ymmärrys on taito ymmärtää ja käyttää kieltä. Kielen ymmärrys on osa kulttuurista osaamista ja se liittyy kielen oppimiseen, kielien oppimiseen ja kielien käyttöön.

Kielitietoisuus
Kielitietoisuus on tietoa ja taitoja, jotka auttavat ihmistä ymmärtämään ja käyttämään kieltä. Kielitietoisuus on osa kulttuurista osaamista ja se liittyy kielen oppimiseen, kielien oppimiseen ja kielien käyttöön.

OSIO 3: Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

- Ennen lapsen suomen kielen taitojen tarkastelua tiimin tulee arvioida varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä ja henkilöstön toimintaa (osio 1) sekä tarkastella monikielisen lapsen kielimaailmaa (osio 2). Lapsen suomen kielen taitoja voidaan arvioida vain sen perusteella, mitä lapsella on ollut mahdollisuus oppia.

LOMAKE 3 LAPSEN SUOMEN KIELEN TAITOJEN SEURANTA

Taustatiedot lapsen osallistumisesta suomenkieliseen toimintaan

Pvm.

Lapsen sukunimi ja etunimet:

Kutsumanimi (tai nimen ääntömuoto):

Syntymäaika:

Syntymäpaikka:

Äidinkieli, -kielet:

Aikaisempi osallistuminen suomenkieliseen toimintaan (paikka, aika pvm.–pvm.):

Aloitusaikankohta nykyisessä varhaiskasvatuspaikassa/ryhmässä (pvm. ja paikka):

Merkitse toimintamuoto: kerho / osapäivä / kokopäivä / muu, mikä:

Läsnäolo on säännöllistä / läsnäolo on epäsäännöllistä , tarkemmin:

Loma-aikojen ulkopuoliset poissaolojaksot ja kestot:

Muuta

Arviointipaikka, arvioija, ajankohta (pvm.):

Kuvio 1. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (VASU 2018, 41).

OSIO 3: Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

- Osion 3 taitotasoasteikko kattaa neljä taitotasoa:
 - ei vielä suomen kielen taitoja (esi-A1)
 - kehittyvä alkeiskielitaito (A1)
 - kehittyvä peruskielitaito (A2)
 - sujuva peruskielitaito (B1)

Suomen kielen esi-A1-taitotaso: ei vielä suomen kielen taitoja

Lapsi selviää rajatuista arkisista vuorovaikutustilanteista, mikäli tilanteet ja ympäristö ovat hänelle turvallisia. Lapsi tarvitsee vuorovaikutuksen tueksi kuvia ja havainnollistamista ja/tai oman äidinkielen sanoja tulkitakseen hyvin yksinkertaista ja selkeää tilanteeseen liittyvää puhetta. Lapsen tulee voida seurata muiden toimintaa ja jäljitellä sitä. Usein lapsi vastaa hänelle osoitettuun esim. nimellä, kuvalla tai eleellä tuettuun vuorovaikutusaloitteeseen katseella, eleellä tai ilmeellä. Lapsi saattaa käyttää omaa äidinkieltään/-kieliään.

Miten kieli kehittyy esi-A1-taitotasolta A1-taitotasolle:

Lapsi alkaa omaksua suomen kieltä ympäristöstään. Alusta alkaen lapsi tekee huomioita kuulemastaan kielestä ja kerryttää ymmärtävää sanavarastoa, vaikka ei vielä itse tuottaisikaan puhetta. Vähitellen lapsi alkaa toistaa sanoja ja sanontoja kuulemansa mallin mukaan. Sanojen merkitykset alkavat jäsentyä tilannekohtaisessa käytössä. Lapsi tarvitsee erittäin paljon puheen mallintamista ja havainnollistamista kuvin, elein ja näyttämällä.

Lapsen nimi: Pvm.

Kehittyvä alkeiskielitaito, taitotasoa A1: suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa

Lapsi selviää useimmin toistuvista rajatuista arkisista kahdenkeskisistä kielenkäyttötilanteista. Vuorovaikutuksessa lapsi tukeutuu paljon ilmeisiin ja eleisiin. Hän ymmärtää hitaasta ja tarvittua toistutusta puheesta lyhyet ohjeet ja tutut aiheet. Hän osaa nimetä tuttuja asioita ja tunnistaa selkeästi puhutusta kielestä tuttuja sanoja ja ilmauksia. Uusien asioiden omaksuminen edellyttää havainnollistamista ja kuvien avulla. Lapsi ymmärtää käsiteltävästä aiheesta joitakin asioita. Tuttu puhuttu puhe on lapselle helpompaa kuin puhuttu puhe. Opetuspuheesta lapsi ymmärtää kuvien ja selvästi osoitettujen yksisanojen avulla aiheen. Tuntumaton sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.

Vähäinenkin osaaminen on osaamista!

Taitoja kehittyvän alkeiskielitaidon A1-taitotasolla

Vuorovaikutustaidot	Kehitymässä: pvm	Osa: pvm.
Vastaa vuorovaikutusaloitteisiin.		
Vastaa lyhyesti tuttuihin yksinkertaisiin kysymyksiin.		
Tekee sanallisia vuorovaikutusaloitteita (1–2 sanalla).		

Kielen ymmärtämisen taidot

Ymmärtää päivittäin toistuvia lyhyitä ohjeita, kysymyksiä ja kehotuksia.		
Tunnistaa puheesta tuttuja sanoja.		

Puheen tuottamisen taidot

Nimeää tuttuja esineitä ja asioita.		
Käyttää ulkoa oppimiaan lyhyitä ilmauksia ja fraseja.		
Vastaa lyhyesti päivittäisiin tilanteisiin liittyviin helpoihin kysymyksiin (1–2 sanalla).		

Kielen käyttötaidot

Ilmaisee kehollisesti tai sanallisesti, ettei ymmärrä.		
Tekee tuttuihin tilanteisiin ja omaan arkeensa liittyviä kysymyksiä (mikä, mitä).		

Kielellinen muisti ja sanavaranto

Muistaa joitakin jaksoja lauluista ja loruista.		
---	--	--

Kielitietoisuus

Hyödyntää visuaalisia vihjeitä.		
Kuuntelee hetken lyhyitä satuja ja kertomuksia, kun käytetään havainnollistavaa tukea (esineet, kuvat).		

Päivämäärä, esimerkkejä lapsen tuottamasta puheesta ja muita huomioita:

Miten kielitaito kehittyy A1-tasolta A2-tasolle:

Puheesta tulee yhtäjaksoisempaa. Tuotokseen tulee enemmän sanastoa ja sisältöä. Välitön tarve puhelumppanin tukeen vähenee. Ymmärtäminen laajenee yksittäisten sanojen ja fraasien tasolta joidenkin pääasioiden ja pidempien jaksosten ymmärtämiseen.

Suomen kieltä omaksutaan ympäristöstä – mutta lisäksi tarvitaan tavoitteellista opetusta OSIO 3: Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa arviointi kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen (Vasu 2018, 11).
 - Arviointi kohdentuu aina vain siihen mitä on ollut mahdollisuus oppia.
- Arviointituloksen pohjalta käytävä arviointikeskustelu tuottaa henkilöstölle yhteistä arviointitietoa, jota he voivat hyödyntää toiminnan ja suomen kielen opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa vastaamaan lapsen oppimisen edellytyksiä ja tarpeita.

KieliPeda on käytössä n. 90 % KOAVA-tutkimukseen osallistuneissa kunnissa

	Henkilöstön toiminta			Oppimisympäristö			Lapsen osallisuus	
Vas- tausten jakautu- minen asteikolla 1–3	1. kuinka te toimitte kielellisenä mallina, autatte lasta laajentamaan sanavarantaan ja mukautatte puhetta lapsen kielita- soon?	2. kuinka te luotte vuoro- vaikutukselli- sen ilmapiirin, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä?	3. kuinka te rohkaisette las- ta käyttämään osaamiaan kieliä eri tilan- teissa?	4. kuinka lasten käyttämät kielet näkyvät teillä kirjoissa, kuvissa, peleis- sä, leikeissä ja teksteissä?	5. kuinka toimin- taa eriytetään kielitaidon vahvistamiseksi? Esimerkiksi pien- ryhmätoiminnan ja lapsikohtai- sen ohjauksen avulla?	6. kuinka muok- kaatte oppi- misympäristöä lasten tarpeiden ja mielenkiin- nonkohteiden mukaan kielitai- don kehittymisen näkökulmasta? Esimerkiksi havainnointi, kuvien käyttö?	7. kuinka te mahdollistatte yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kaikkiin toi- mintoihin iästä, kielitaidon ta- sosta tai kielestä riippumatta?	8. kuinka te tuette aktiivi- sesti lapsen mo- nikielisyuden kehittymistä yhdessä huolta- jien kanssa?
1	42	50	17	5	22	17	30	10
1,5	3	2	1		3		2	
2	26	22	38	28	40	52	39	44
2,5			2					2
3	3	1	16	40	7	1	1	14
tyhjä	8	7	8	9	10	12	10	12
yht.	82	82	82	82	82	82	82	82
keskiarvo	1,5	1,3	2	2,5	1,8	1,8	1,6	2,1
Sana- arvio	Toteutuu todella hyvin	Toteutuu todella hyvin	Hieman kehittävää	Paljon kehittävää	Toteutuu hyvin	Toteutuu hyvin	Toteutuu hyvin	Hieman kehittävää

Asteikko: 1,0–1,2 Toteutuu erinomaisesti; 1,3–1,5 Toteutuu todella hyvin; 1,6–1,8 Toteutuu hyvin; 1,9–2,1 Hieman kehittävää; 2,2–2,4 Kohtalaisesti kehittävää; 2,5–2,7 Paljon kehittävää; 2,8–3,0 Huomattavan paljon kehittävää.

Kysymyksiä ja keskusteltavaa

- Mikä on juuri nyt ajankohtaista tässä teemassa oman työsi näkökulmasta? Mistä haluaisit erityisesti keskustella?
- Millaisia edistysaskelleita ja/tai haasteita teemaan liittyy?
- Miten asiaa pitäisi kehittää?
- Millaisia muutoksia on tulossa asiaan? Miltä näyttää tulevaisuus lasten kielitaidon arvioinnin näkökulmasta?
- Millaisia kokemuksia, näkökulmia, huolia, ideoita ja toiveita teillä on pienten lasten suomen kielen taitojen arviointiin liittyen?
- Millaisia välineitä olette käyttäneet monikielisten pienten lasten kielitaidon arvioinnissa, miten ne vertautuvat KieliPeda-työvälineeseen?
- Miksi pienten lasten kielitaidon arviointi on tärkeää? Kuinka usein arviointia tulisi tehdä?
- Minkälaista tietoa pienten lasten kielenkehityksestä tarvitaan ja miksi?
- Miten arviointitietoa voi hyödyntää toiminnan suunnittelussa?
- Minkälaisia vahvuuksia ja heikkouksia näette KieliPedan kielitaidon seurannassa? Miten kehittäisitte KieliPedan osiota 3?

**TURUN
YLIOPISTO**

Kiitos!

maria.tyrer@utu.fi